

نقش تعاونی های روستایی زنان در اقتصاد مقاومتی با تاکید بر اشتغال و تولید

مقدمه :

تعاونی های روستایی زنان به عنوان جایگاهی جهت به رسمیت شناختن وصحه نهادن به نقش حیاتی زنان در عرصه های گوناگون اقتصادی واجتماعی که منطبق با هدف های بین المللی نیز می باشد، مطرح می شوند. اینگونه تعاونی ها ضمن برخورداری از یک ساختار مطلوب جهت مشارکت زنان ، اهدافی از قبیل کشف وسازماندهی ایده های خلاق وکارآفرین ، شبکه سازی وانسجام فعالیت های اقتصادی در قالب مشاغل روستایی را نیز در نظر دارند. توجه به نقش زنان روستایی در نظام اقتصادی جامعه بعنوان نیروی مولد در بخش کشاورزی ونیز نیروی مبدل در مراحل بعد از تولید ونیز در حوزه صنایع دستی وروستایی، برنامه پذیری این فعالیتهای را بعنوان یک ضرورت مطرح می سازد. با این رویکرد، جا دارد در تعاونی های روستایی زنان هر ساله طی برنامه عملیاتی توسعه وآموزش ، توسعه وتقویت فعالیتهای اشتغال زا، حضور تعاونی ها در عرصه بازار ونیز ارتقاء دانش ومهارت آنان در عرصه تولیدات مناسب وبا کیفیت، مدنظر قرار گرفته ودر برنامه ریزی های سازمانی بطور ویژه به آن پرداخته شود.

بیان مسئله:

نگرش به تعاونی های روستایی زنان بعنوان بخش مهمی از اقتصاد کشور که سهم چشمگیری در اشتغال وکارآفرینی دارند، انگیزه ای است جهت بررسی عوامل دستیابی به موفقیت ونیز شناخت فرصت های اقتصادی که در آن اعضا با مشارکت یکدیگر بتوانند به آن دست یابند. دست یابی به اهداف مدنظر این تعاونی ها، نیاز به شناخت وتحلیل سازه های موفقیت این شرکت ها دارد که تا اندازه زیادی برآمده از نوع تعامل وهمکاری اعضا در قالب فعالیتهای پیش بینی شده در تعاونی است. به عبارتی دیگر، لازمه شناخت وضعیت موجود واینکه تعاونی های زنان در حال حاضر به لحاظ فعالیتهای اقتصادی و اشتغال زا در چه سطح وجایگاهی قرار دارند ، مطالعه وبررسی چگونگی شکل گیری اینگونه فعالیتهای در تعاونی هاست. همچنین باید بدا نیم از دیدگاه عملیاتی هر نوع فعالیت اقتصادی در چه رتبه ای از اهمیت در اجرا قرار گرفته است وبه لحاظ فنی وتوجیه اقتصادی آیا می توان در توسعه وتقویت وحمايت آن فعالیت ها، برنامه خاصی را ارائه نمود؟

شرکتهای تعاونی روستایی زنان از جمله تشکلهایی هستند که امکان یکپارچه کردن منابع انسانی، تجميع سرمایه های کوچک وایجاد اشتغال با شرایط آسان ودر نتیجه بالا بردن توان اقتصادی زنان را فراهم می کنند. بی تردید این گونه تعاونیها، بستر مناسبی می باشد که به دور از تبعیض وبا رعایت برابری اعضا در پرتو فرهنگ مشارکت عمومی، برای اشتغال شایسته زنان تشکیل می شود واز طریق این تعاونیها ست که زنان می توانند مشارکت فعالتری را در بخشهای مختلف اقتصادی واجتماعی داشته باشند. از آنجائی که بارزترین ویژگی های تعاونیهای روستایی زنان در خودجوش بودن ومردمی بودن است ، به دست گرفتن مدیریت توسط زنان وتصمیم گیری در خصوص مصوبات واجرائی نمودن آن توسط مدیران عامل زن، نقش مدیریت زنان را در عرصه های اقتصادی ، فرهنگی واجتماعی ملموس ترمی نماید. درواقع تشکیل تعاونیها پایگاه مناسبی درجهت پایداری روستا، افزایش نقش زنان در اقتصاد خانوار وجامعه وتأمین نیازهای اولیه بر اساس درخواست اعضا تعاونی بوده ونهایتا پر رونق نمودن اقتصاد خانوار

روستایی که در جهت تأمین آن تلاش می شود را به دنبال خواهد داشت. به عبارتی از دید کلان، مسئله اشتغال زنان باید در قالب برنامه ریزی موضوع اشتغال به شیوه تعاونی در برنامه های بلندمدت - میان مدت و کوتاه مدت مورد توجه خاص قرار گیرد.

در روند اجرای پروژه های اشتغال زا در یک تعاونی روستایی زنان سعی بر این است که :

- ۱- ضمن توجه به اهداف اشتغال ، راهکارهای مناسب آن نیز از طریق آموزش های مرتبط ارائه گردد
- ۲- در حین اجرای پروژه ها، نحوه مدیریت و نظارت صحیح بر اجرای کار نیز مورد توجه قرار گیرد
- ۳- ایجاد و توسعه تعاونی های زنان با حفظ کیفیت عملکرد آنان، بتواند نقش واقعی خود را در ایجاد فرصتهای شغلی ایفا نموده و میزان اشتغال زنان روستایی را بطور چشمگیر در عرصه فعالیتهای تولیدی و روستایی افزایش دهد.
- ۴- اطلاعات جامع در زمینه چگونگی اجرای مشاغل و پروژه های در حال اجرا در تعاونی ها، با هدف شناسایی ظرفیت ها و پتانسیل های موجود در توسعه کسب و کارهای خرد جمع آوری گردد
- ۵- زمینه های کارآفرینی متناسب با جامعه هدف شناسایی گردد

با نگاهی به فعالیت های گروهی و پروژه های اشتغال زا در تعاونی های روستایی زنان کشور، می توان به اطلاعات مناسبی در این زمینه دست یافت که خود در نمایان ساختن نقش کلیدی زنان روستایی در توسعه و ارتقاء اقتصادی جامعه روستایی نقش بسزایی دارد. فعالیتهای و مشاغل روستایی که در سطح تعاونی ها وجود دارد را می توان به بخش های عمده :

- بازرگانی شامل خرید و فروش محصولات ، توزیع و تامین نهاده ها ، تولید و پرورش ، صنایع تبدیلی و بسته بندی محصولات
  - خدماتی نظیر فروشگاه مصرف و واحد اعتباری
  - صنعتی و صنایع دستی
  - فعالیتهای آموزشی ، پژوهشی ، اجتماعی و فرهنگی
- تقسیم نمود که هر یک از این بخش ها با توجه به ماده ۵ اساسنامه شرکتهای تعاونی روستایی زنان (موضوع و حدود عملیات) از زیر بخش های مختلفی تشکیل شده است و تعاونی ها می توانند متناسب با شرایط و امکانات موجود به این فعالیتهای بپردازند.

با توجه به وضعیت موجود فعالیتهای و عملکرد تعاونی های روستایی زنان کشور، می توان نتیجه گرفت که انجام هر یک از این فعالیتهای اشتغال زا در تعاونی هایی که شرایط منطقه و روستاهای تحت پوشش تعاونی در انتخاب پروژه اشتغال زا مدنظر قرار گرفته است، با موفقیت همراه بوده و این نشانگر این مسئله است که اگر در ابتدای راه اندازی اینگونه فعالیتهای امکان سنجی اولیه در ابعاد مختلف نظیر میزان سرمایه گذاری ، میزان مشارکت عملی اعضا ، دسترسی به مواد اولیه و منابع مورد نیاز جهت اجرای پروژه و همچنین بازاریابی مناسب جهت عرضه تولیدات انجام شود، تاثیر بسزایی در پایداری و دوام اشتغال و نیز درآمدزایی برای اعضا تعاونی خواهد داشت. مسئله دیگری که از آمار و اطلاعات عملکرد تعاونی ها می توان به آن پی برد ، وجود تنوع در فعالیت های درآمدزا در شرکتهای تعاونی

روستایی زنان است. به عبارتی در برخی شرکتها فعالیت های چند منظوره از یک سو باعث رونق در فعالیتهای اقتصادی گردیده و از سوی دیگر فرصتهای شغلی گوناگونی را متناسب با گروههای کاری مختلف برای اعضا که با مهارت حرفه ای آنان نیز رابطه دارد، در اختیار شان قرار داده است که این خود از مزیت های مهم این تعاونی ها شمرده شده و در راه اندازی و رونق فعالیت ها نقش بسزایی دارد. همچنین این گونه فعالیتهای می تواند منجر به بهره مندی همه اعضا تعاونی از خدمات و منافع عمومی گردد که این نکته را می توان از آمار موجود نتیجه گرفت. در قالب فعالیتهای اقتصادی انجام شده در تعاونی روستایی زنان، مشاغلی که در عرصه روستا بطور مستقیم و غیر مستقیم ایجاد گردیده است یا به عبارتی میزان اشتغال زنان روستایی بالاخص اعضا تعاونی در جامعه، روندی رو به رشد داشته و این بیانگر این موضوع می باشد که تعاونی ها می توانند بعنوان یکی از مطلوبترین جایگاه اشتغال زایی در جامعه روستایی مطرح شوند و با توجه ویژه به این ظرفیتهای، این میزان شغل ایجاد شده می تواند طی یک برنامه مدون به نحو مطلوبی افزایش یابد. البته لازمه تحقق این امر، علاوه بر تقویت و حمایت از مشاغل موجود، توسعه و گسترش سایر مشاغلی است که در جامعه هدف از بستر مناسب برخوردار بوده و با ارتقاء توانمندی زنان روستایی می توان در حوزه های جدید نیز به این مشاغل پرداخت. به عنوان مثال مباحث مربوط به حوزه گردشگری و آگروتوریسم از آن دسته فعالیتهایی است که در حوزه عمل تعاونی های روستایی زنان از موقعیت مطلوبی برخوردار بوده و پتانسیل راه اندازی آن نیز در تعاونی های زنان وجود دارد اما به دلایل مختلف در سطح تعاونی ها به فراموشی سپرده شده است. البته در راه اندازی این پروژه ها باید راهکارهای عملی مربوط به رفع کمبود نقدینگی تعاونی ها، عدم دسترسی به حمایتهای مالی و یا عدم تعامل و همکاری ارگانها و سازمانهای ذیربط را در برنامه ریزیهای کلان بطور جد مدنظر قرار داد.

در نگاهی دیگر رونق اینگونه فعالیتهای به همراه درآمدزایی مناسب، راهکاری است در رفع یکی از معضلات عمده سالیان اخیر روستا های کشور که همان پدیده مهاجرت می باشد و عمده ترین علت آن، فقدان امکانات درآمد زایی و اشتغال زایی در میان اقشار مستعد کار در روستاست. آمار نشان می دهد که زنان جزء آخرین گروههایی هستند که در روستا مانده اند و احتمالاً آخرین گروههایی هستند که روستا را ترک خواهند کرد. براین اساس برنامه ریزان روستایی می بایست توجه ویژه ای به موضوع توانمند سازی زنان روستایی در حوزه اقتصاد روستا داشته باشند. زیرا تجربه اثبات نموده که توانمند سازی زنان برابر با توانمند سازی خانواده می باشد و اگر دانسته ها و آموخته های زنان روستا هدایت شده و در راستای احیای زندگی روستایی بکار گرفته شود؛ بطور مسلم امید به مهاجرت معکوس در روستا قوت گرفته و توسعه روستا و پایداری آن معنای جدیدی خواهد یافت.

در حوزه فعالیتهای تولیدی و درآمدزا در تعاونی ها، صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات و نیز تولید و پرورش کشاورزی و دامی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و می توان نتیجه گرفت به دلیل فراهم بودن بستر مناسب در این حوزه، می بایست برنامه ریزی های ویژه ای جهت تقویت و حمایت از این نوع پروژه ها انجام شود تا باعث گسترش و استحکام و بهبود کارایی تعاونی ها در عرصه تولید گردد. همچنین در خصوص فعالیتهای اقتصادی از جمله زمینه های فوق باید علاوه بر دانش بومی، از دانش ها و نیازها و نقش هایی که زنان روستایی ایفا می کنند، اطلاعاتی گرد آید و در جهت بسط آگاهی ایشان در جامعه بکار گرفته شود. این مساله علاوه بر نمایان ساختن نقش کلیدی آنها در توسعه و ارتقا اقتصادی جامعه روستایی، انگیزه همکاری و همیاری سایر گروهها و موسسات فعال در این زمینه را فراهم آورده که خود منجر به پایه ریزی و استحکام بخشیدن به پروژه های اشتغال زا شده و بستر ایجاد فرصت های

درآمدزا را در جامعه فراهم می‌سازد. به همین منوال اعضاء تعاونی‌ها نیز با رونق این فعالیتها، نیاز به کسب درآمد و افزایش نقدینگی و توان اقتصادی تعاونی را بیشتر احساس کرده و برای انجام فعالیتهای گروهی بیشتر پیش قدم خواهند شد. با ایجاد این روحیه مشارکت در اعضاء تعاونی، می‌توان شرایط همکاری آنان را به نحوی فراهم ساخت که در حوزه اقتصادی با تجمیع سرمایه‌های خرد، از فرصتهای سرمایه‌گذاری تازه‌ای که فرا روی تعاونی قرار دارد، به بهترین نحو استفاده نمایند. در واقع اعضاء با یکجا نمودن سرمایه‌های خرد فرصتی را فراهم می‌آورند تا توان مالی شرکت را افزایش داده و در مراحل بعدی امکان سرمایه‌گذاری در پروژه‌ها و فرصتهای مختلف اقتصادی و تولیدی را بوجود می‌آورند.

تعاونی‌های زنان به دلیل ماهیت حاضر خود با ترسیم اهداف مشترک در جهت منافع عمومی برآحتی می‌توانند ضمن شناخت فرصتهای مناسب فعالیت، زمینه و شرایط را جهت برخورداری از این فرصتها فراهم آورند که در این راستا واحدهای اعتباری به عنوان یک شیوه اقتصادی مناسب در این راه به اعضاء تعاونی کمک می‌نماید تا به سهولت به منافع اقتصادی پیش‌بینی شده دست یابند.

در حال حاضر نیز ایجاد و حمایت این واحدهای اعتباری در تعاونی‌های روستائی زنان بعنوان یکی از برنامه‌ها و اهداف مهم در توسعه کیفی و رشد و ارتقاء توان مالی شرکتها در حوزه فعالیتهای اقتصادی مطرح است که از موفقیت و استقبال چشمگیری نیز برخوردار بوده است. ایجاد واحدهای اعتباری علاوه بر تأمین سرمایه برای فعالیتهای اقتصادی و تولیدی اعضاء، با برنامه ریزی مالی می‌تواند از طریق اعطای وام به آنها جهت رفع نیازهای خدماتی، رفاهی و درمانی، در حل مشکلات معیشتی خانواده نیز نقش بسزایی داشته باشد.

بطور خلاصه می‌توان هدف از راه اندازی واحدهای اعتباری خرد را به شرح زیر بیان کرد:

۱- ایجاد زمینه برای تولید و کسب درآمد پایدار

۲- توانمندسازی اقشار کم درآمد که از توان کاری برخوردارند اما از داشتن سرمایه و ابزار کار محروم می‌باشند

۳- ایجاد مقدمات انجام کارهای گروهی

مسئله مهم دیگری که می‌بایست در برنامه ریزی جهت اشتغال زایی اعضاء شرکت تعاونی مدنظر قرار گیرد، آشنایی با بازار مناسب جهت ارائه محصولات و کالاهای تولیدی تعاونی است. این امر در مراحل ابتدایی راه اندازی یک کسب و کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا بدون شناخت بازار و تقاضای مشتری، بسیاری از امکانات و نیروها بشکلی بی‌هدف و بیهوده بکار گرفته می‌شود و در نهایت منجر به شکست پروژه اقتصادی و از بین رفتن انگیزه گروه کاری خواهد شد.

بر اساس مستندات قانونی، شرکتهای تعاونی که بوسیله خود کشاورزان به منظور انجام تمام یا قسمتی از عملیات مربوط به عرضه صحیح محصولات کشاورزی تشکیل می‌شوند، در ردیف مهمترین عوامل مؤثر در پیشرفت کشاورزان و ارتقاء سطح زندگی کشاورزان شناخته شده‌اند. چرا که به استناد بند ۵ ماده ۵ اساسنامه اتحادیه تعاونی‌های روستائی استان دال بر بازاریابی، حق العمل کاری، تهیه میدان یا بازار برای محصولات تولیدی اتحادیه‌های عضو، این وظیفه بردوش آنان نهاده شده است. در واقع اینگونه تفکر تعاونی که بر پایه روحیه تعاون و همکاری یک عده افراد که آزادانه بر اساس احساس نیاز مشترک دور هم جمع شده و تشکیل یک شرکت تعاونی با اصول، ارکان و اساسنامه

مشخص را می‌دهند، بدون شک آنان را قادر خواهد ساخت که خدمات برجسته‌ای در ساماندهی بازار محصولات خود ارائه نمایند.

در همین راستا و با توجه به ضرورت آشنایی تعاونیها با نحوه بازاریابی محصولات تولیدی و بهره‌مندی از فرصتهای ایجاد شده در نمایشگاهها و غرف عرضه مستقیم محصولات، حضور فعال این شرکتها در نمایشگاههای سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای، استانی و... با هدف ارتقاء توان رقابت تعاونیهای زنان در عرصه تجارت و راهیابی به بازارهای مناسب، در برنامه عملیاتی توسعه و آموزش تعاونی‌های روستایی زنان مدنظر قرار گرفته است.

اهمیت و ضرورت حضور فعال تعاونی‌های روستایی در نمایشگاههای سطوح مختلف به شرح زیر می‌باشد:

- ضرورت آشنایی تعاونیهای زنان با نحوه بازاریابی محصولات تولیدی
  - ضرورت استفاده از فرصتهای ایجادشده در نمایشگاهها و غرف عرضه مستقیم محصولات
  - اهمیت دستیابی تعاونیهای زنان به فرصتهای تجاری در عرصه رقابت بازار
  - ضرورت تسهیل فرآیند بازاریابی و عرضه محصولات مورد تقاضای جامعه، از طریق حضور در نمایشگاههای فروش تولیدات در سطوح ملی و منطقه‌ای
  - معرفی توانمندی تعاونیهای زنان در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به جامعه
- اهداف مدنظر:**

- رسیدن به جایگاه ویژه‌ای برای تعاونیهای زنان در عرصه تولید و بازار
- دسترسی به اعتبارات، بازار و مراجع تصمیم‌گیری
- ارتقاء توان رقابت در عرصه تجارت و راه‌یابی به بازارهای مناسب داخلی و خارجی
- استفاده از تجارب سایر دستگاهها و نهادها در نوآوری و خلاقیت در نحوه تولید محصولات مورد تقاضا

حال با پذیرش نقش و جایگاه تعاونی‌ها در عرصه فعالیتهای اقتصادی و راه‌اندازی کسب و کارهای درآمدزا برای زنان روستایی عضو تعاونی، با عنایت به اهداف مدنظر از برگزاری نمایشگاهها در خصوص تسهیل فرآیند بازاریابی و آشنایی تعاونیها با فضای کسب و کار و عرضه محصولات متناسب با تقاضای مشتریان، می‌توان گفت این نمایشگاهها به عنوان یک کارگاه آموزشی به لحاظ کسب تجربه در خصوص نحوه برخورد با مشتری، چگونگی بسته‌بندی و عرضه محصولات و نوع کالای مورد تقاضا، تاثیرات مثبتی را در پی داشته است آن‌چنان‌که تعاونیهای شرکت‌کننده ضمن معرفی و عرضه تولیدات خود، توانسته‌اند بازار مناسبی برای فروش کالاها یافته و با اخذ سفارش از مشتریان به یک بازار نسبتاً ثابتی دست یابند و در جهت بازاریابی تولیدات تعاونی در بازار و مراکز عرضه در سطح ملی و بین‌المللی به نتایج و دستاوردهای خوبی برسند که این امر به ارتقاء عملکرد شبکه‌ای در بازاریابی و بازاریابی نیز کمک شایانی نموده است.

مبحث مهم دیگری که در همه مراحل شکل‌گیری یک تعاونی از بدو تاسیس تا زمان اجرای پروژه‌های اشتغالزا و نیز در کلیه مراحل حساس و تعیین سود و زیان پروژه و همچنین در برآورد کلی عملکرد یک تعاونی نقش اساسی را

ایفاء می کند، بحث آموزش ارکان و اعضاء تعاونی است که متناسب با موقعیتهای پیش آمده و یا در پیش روی شرکت می تواند دانش و آگاهی مخاطبان را متناسب با نیازهای روز جامعه ارتقاء بخشد.

مطابق با مستندات قانونی در حوزه آموزش، به استناد بندهای ۱ و ۶ و ۷ ماده ۳ اساسنامه سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، تعلیم و تربیت کارمند و مدیر برای شرکتها و اتحادیه ها بر عهده این سازمان می باشد که از این طریق، بهره وری نیروی انسانی را بالا برده، به اداره شرکتهای زیر مجموعه کمک شایانی می نماید.

بعبارتی دیگر ارتقا دانش، آگاهی و مهارت اعضا و ارکان در فعالیتهای اقتصادی و مشارکتی تعاونی که منجر به افزایش بهره وری در تعاونی خواهد شد، جزء وظایف سازمانی می باشد. در همین رابطه موضوع توانمند سازی بخش تعاونی بعنوان عامل مهم رشد اقتصاد ملی با تکیه بر گسترش آموزش های کسب و کار و کارآفرینی در ایجاد اشتغال مولد و کاهش نرخ بیکاری از اولویت های اصلی اقتصاد مقاومتی مطرح می باشد. تقویت و توسعه مشاغل خانگی و تنوع بخشی به فعالیت های اقتصادی در تعاونی های روستایی زنان با صرف اعتبار مناسب، باعث توسعه فرصت های شغلی و ارتقاء ظرفیت این بخش در تولید شده که در این راستا سرمایه گذاری جهت ارائه آموزش های فراگیر کسب و کار و مهارتی به تعاونی ها موجب تضمین و پایداری این مشاغل خواهد شد.

اهمیت و ضرورت آموزش تعاونی های روستایی زنان:

- لزوم ارتقاء آگاهی اعضاء تعاونیها از چگونگی فرآیند توسعه در تعاونیها از طریق آموزش
- ضرورت به روز نمودن دانش و مهارت تعاونیها در عرصه فعالیتهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی
- دستیابی به منابع آموزشی متناسب با نیاز تعاونیها در زمینه های مختلف که منطبق با شرایط زمانی طراحی شده است

- ارتقاء آگاهی تعاونیها از آموزشهای مورد نیاز که برای توسعه تعاونی ضرورت دارد
- هدفمندی برنامه های عملیاتی با کمک آموزشهای مرتبط در زمینه های مختلف
- افزایش توان برنامه ریزی و مدیریت بهینه در عملکرد تعاونیها

اهداف مدنظر:

- فراهم آوردن امکان آموزشهای مورد نیاز برای زنان روستایی جهت توانمندسازی آنان
- ایجاد اندیشه تعاونی و تلاش در جهت تقویت اعتماد به فعالیت زنان در تعاونی ها
- ایجاد انگیزه رشد و تعالی در تعاونیها به دلیل کسب اطلاعات مناسب با دانش روز
- ظرفیت سازی محلی از طریق آموزش تعاونی های زنان بعنوان کانون متمرکز توسعه درون زا در راستای جلب مشارکت جامعه محلی زنان به منظور سازماندهی فعالیت های پراکنده اجتماعی آنان

در این راستا جهت تحقق اهداف فوق، سعی بر این است که با استفاده از فناوری های نوین آموزشی در راستای ارتقاء دانش علمی و مهارت های کاربردی تعاونیها در مباحث مختلف اقتصادی، کارآفرینی و مهارتی، برنامه ریزی لازم صورت پذیرد. برنامه های آموزش تعاونیها متناسب با نیازهای تخصصی و مهارتی با هدف توانمندسازی مدیران عامل، اعضاء هیئت مدیره، بازرسان، کارکنان و اعضاء شرکت تدوین می شود تا ضمن برخورداری مخاطبین از شایستگی

های شغلی، آنان را قادرسازد تعاونیهای خود را مطابق اساسنامه اداره نمایند و در رقابت درعرصه های مختلف اقتصادی واجتماعی موفق شوند.

در پایان این مباحث، در یک جمع بندی نهایی می توان گفت زمانی فرآیند توسعه کمی و کیفی این تعاونیها رخ خواهد داد که با دست یازی به الگوها ، شیوه ها و نگرش ها بتوان پیش از هر چیز برای تامین و برآورد نیازهای مادی ومعنوی اعضای تعاونی تلاش نمود وسازمان دهی آنچنان باشد که شرکت را به سوی هدف های اقتصادی واجتماعی خویش رهنمود سازد. براین اساس برنامه ریزی ها بایستی برپایه ایجاد فرصتهای کسب درآمد از طریق مشارکت کامل گروه هدف در تصمیم گیریها ونیز سوق دادن این تصمیم ها به سمت کارآفرینی وخلاقیت گروههای کاری با کمک آموختن مهارتها ودانش مورد نیاز جهت انجام پروژه ها باشد. بدین طریق مشارکت وحضور فعال زنان در طرح های توسعه با توجه به نقش چندگانه آن ها در اجتماع ، دستیابی به توسعه پایدار را نیز امری دست یافتنی خواهد نمود.

جمع بندی:

حال با پذیرش این اصول واهمیت نقش زنان در توسعه ، ارائه شیوه هایی برای سنجش برنامه ها و پروژه های ذیربط بسیار ضروری به نظر می رسد که باید در بحث توسعه کیفی تعاونی های روستایی زنان مدنظر برنامه ریزان قرار گیرد.

بر این اساس موارد زیر جهت دست یابی به شیوه های مورد نظر پیشنهاد می گردد:

- توانمندسازی زنان کارآفرین عضو تعاونی از طریق بسترسازی مناسب جهت ارائه ایده های خلاق در حوزه عمل تعاونی
- تدارک آموزش وامکانات اجتماعی به منظور بهره گیری زنان از فرصت های پیش آمده برای مشارکت در تعاونی ها
- آگاه ساختن زنان از منافع اقتصادی ونتایج حاکم برآن برای درک رابطه بین عضویت در تعاونی ودراآمد بهتر
- شناسایی جامعه هدف ونیازهای آن جامعه که می تواند گرایش وزمیننه سرمایه گذاری در فعالیت های خاص را مشخص نماید.
- شناسایی مهارت ها وتوانمندی های اعضا که می تواند در میزان موفقیت تعاونی وسرمایه گذاری جهت فعالیت های تولیدی مؤثر باشد
- بررسی میزان دسترسی مردم آن جامعه به منابع مالی واعتباری موجود جهت برخورداری از حمایت دراجرای پروژه های اشتغال زا
- ایجاد رویه هایی به منظور دسترسی زنان به مشارکت در طرح ها وپروژه های مختلف تعاونی وتضمین تسهیلات مالی مناسب برای زنان
- تقویت نگرش متعادل در توزیع منابع ثروت وبهره مندی عادلانه زنان از منابع مورد نیاز فعالیت اقتصادی
- نظارت وارزشیابی وتحلیل عملکرد وتعیین میزان تحقق اهداف سرمایه گذاری در کلیه مراحل کار

- سازماندهی و برنامه ریزی برای گروه پذیری و فعالیت از طریق تشکیل گروههای اجتماعی اقتصادی
- شناسایی ، سازماندهی و توسعه ایده های خلاق و کارآفرینی زنان روستایی
- فراهم نمودن زمینه های بازاریابی و بازاریابی محصولات تولیدی تعاونی ها
- ارتقا تجارت شبکه ای و تسهیل بازاریابی تولیدات تعاونی ها از طریق نمایشگاهها و غرف دائمی عرضه مستقیم

تدوین:

ملیحه بهنود ، کارشناس امور اجتماعی زنان